

5.1.7. Cvičení z českého jazyka (volitelný předmět B)

Charakteristika vyučovacího předmětu

Časové, organizační a obsahové vymezení předmětu

Předmět cvičení z českého jazyka je jedním z volitelných předmětů pro žáky 8. a 9. ročníku. Je vyučován v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně. Pokud si žák v 8. ročníku vybral tento předmět, nemusí v něm v dalším ročníku pokračovat. Ve cvičeních žáci rozvíjejí vědomosti a dovednosti, které průběžně získávají v předmětu český jazyk. Učitel se soustředí zejména na činnosti, které jsou technicky náročnější pro celou třídu, avšak pro menší skupinu žáků jsou uskutečnitelné (např. práce s ČNK, různými jazykovými příručkami atd.). Žáci jsou v tomto předmětu motivováni k hlubšímu zájmu o mateřský jazyk. Do učiva jsou zařazena témata, na jejichž hlubší pochopení není v předmětu český jazyk dostatečný prostor (např. etymologie, dialektologie, cizí slova atd.).

V 8. ročníku se v cyklech střídají hodiny prohlubující témata probíraná v českém jazyce s hodinami zaměřenými na práci s jazykovědnými příručkami, v 9. ročníku se podobným způsobem střídají opakovací témata s cvičnými písemnými pracemi z přijímacích zkoušek (ty zahrnují jednak vlastní psaní písemné práce, jednak jejich opravu, případně vysvětlení některých jevů objevujících se v písemné práci). Názvy tematických okruhů jsou specifické pro tento předmět, nevychází z názvů tematických okruhů RVP.

Provázanost s ostatními předměty

Tento předmět vychází z předmětu český jazyk (především z tematického okruhu Jazyková výchova a částečně z okruhu Komunikační a slohová výchova).

Klíčové kompetence, výchovné a vzdělávací strategie v českém jazyce, II. stupeň

Klíčová kompetence žáka	Činnost učitele
kompetence k učení	
vyhledává a třídí informací	používá metody zaměřené na čtení s porozuměním a orientací v textu (odpovědi na otázky, doplňování do textu...)
používá správnou terminologii	dbá na to, aby žáci používali správnou terminologii
vytváří si souvislosti mezi naučenými pravidly a jejich praktickým využitím	umožňuje žákům ústně i písemně pracovat s textem, vyžaduje logickou návaznost sdělovaných informací

opravuje vlastní chyby	vede žáky k hledání vlastních chyb a jejich opravě
používá vhodné učební pomůcky (jazykové příručky, slovníky, encyklopedie, audiovizuální techniku)	poskytne a umožní žákům pracovat s různými jazykovými příručkami a slovníky
pracuje s různými informačními zdroji, jazykovědnými příručkami, s různými druhy textů, má zájem o mateřský jazyk	poskytne a umožní žákům pracovat s různými jazykovými příručkami a slovníky
kompetence k řešení problémů	
využívá vlastní zkušenosti při vyhledávání a třídění informací při řešení úloh v modelových situacích	používá metody zaměřené na čtení s porozuměním a orientací v textu (odpovědi na otázky, doplňování do textu...)
používá vlastní slovní kreativní projev	zadáva úkoly zaměřené na samostatný ústní a písemný projev
kompetence komunikativní	
správně formuluje a vnímá obsah sdělení, výstavbu mluvených i psaných projevů	zadáva úkoly vyžadující žákovo vyjádření a formulaci myšlenek, dbá na logickou návaznost sdělovaných informací
naslouchá a zapojuje se do diskuze	seznáme žáky s pravidly diskuze a dbá na jejich dodržování
rozšiřuje si svoji slovní zásoby	vede žáky k vlastní četbě
propojuje jazykovou i mimojazykovou komunikaci	vychováva žáky ke kultivovanému nonverbálnímu projevu
kreativně se projevuje	vede žáky k vlastní písemné i ústní tvorbě
kompetence sociální a personální	
spolupracuje se skupinou, ve dvojici	umožní žákům, aby mezi sebou komunikovali (dialog, diskuze, hraní rolí)
respektuje odlišné pracovní tempo spolužáků	zohledňuje různé pracovní tempo žáků
dodržuje pravidla slušného chování	prostřednictvím modelových situací vede žáky k dodržování pravidel slušného chování
kompetence občanské	
vhodně komunikuje s úřady a ostatními institucemi	seznáme žáky s druhy formulářů a s komunikačními postupy na úřadech
utváří si vztah ke svému mateřskému jazyku, ke kulturním tradicím	seznáme žáky s kulturními a lidovými tradicemi mateřské země
kompetence digitální	
používá online zdroje k vyhledávání informací; využívá online slovníky	představuje žákům online zdroje k vyhledávání informací; umožňuje žákům využívání online slovníků
účastní se cvičení, her a kvízů na interaktivních platformách	používá interaktivní aktivity a kvízy k opakování látky a sledování pokroku žáků; zapojuje hry pro motivaci žáků
pracuje s multimediálním obsahem (videa, podcasty, články)	využívá multimediální obsah jako součást výuky a vybírá vhodné zdroje (videa, podcasty, články) pro různá témata
kriticky hodnotí spolehlivost digitálních zdrojů, a to včetně používání umělé inteligence	vede žáky k porovnávání informací z více zdrojů; diskutuje o digitální bezpečnosti a zásadách chování na internetu a zdůrazňuje kritické myšlení při používání těchto zdrojů a umělé inteligence

samostatně pracuje na úkolech a sleduje svůj pokrok prostřednictvím digitálních nástrojů

doporučuje konkrétní aplikace a online nástroje pro samostatné učení

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

roč.	tematický okruh	dílčí očekávaný výstup	učivo
8.	Prohlubující témata	zvládá pravopis vybraných vlastních jmen a cizích slov	pravopis vlastních jmen a cizích slov
8.	Prohlubující témata	tvoří a používá mluvnicky správné tvary vybraných vlastních jmen a cizích slov	skloňování vlastních jmen a cizích slov
8.	Prohlubující témata	vysvětlí původ některých vybraných slov	etymologie
8.	Prohlubující témata	charakterizuje vybraný slang	slangy
8.	Prohlubující témata	charakterizuje dialektologickou situaci v Brně a blízkém okolí, porovná hlavní rysy středomoravské nářeční skupiny s ostatními nářečními skupinami na českém území	dialektologie, nářeční skupiny
8.	Prohlubující témata	všimá si neologismů v současné podobě českého jazyka, na příkladech objasní, jakým způsobem neologismy vznikají	neologismy
8.	Práce s jazykovědnými příručkami	pracuje v prostředí internetové jazykové příručky a vyhledá potřebné informace	internetová jazyková příručka (Ústav pro jazyk český AV ČR)
8.	Práce s jazykovědnými příručkami	vyhledá potřebné informace v Etymologickém slovníku jazyka českého	Etymologický slovník jazyka českého
8.	Práce s jazykovědnými příručkami	vyhledá potřebné informace v Frekvenčním slovníku češtiny a Tezauru jazyka českého	Frekvenční slovník češtiny, Tezaurus jazyka českého
8.	Práce s jazykovědnými příručkami	vyhledá potřebné informace v Českém jazykovém atlase, lokalizuje výskyt některých jazykových jevů na mapě České republiky	Český jazykový atlas
8.	Práce s jazykovědnými příručkami	vyhledá potřebné informace v různých slangových slovnících a Slovníku nespisovné češtiny	slangové slovníky, Slovník nespisovné češtiny
8.	Práce s jazykovědnými příručkami	pracuje v prostředí Českého národního korpusu a vyhledává potřebné informace	Český národní korpus
9.	Opakovací témata	hledá souvislosti mezi všemi jazykovědnými disciplínami, aplikuje jazykovědné principy a pravidla na konkrétní jazykové jevy, orientuje se v systému českého jazyka, vysvětlí vybrané jazykové a literární pojmy, tvoří texty podle zadaných kritérií a pravidel	pravopis
9.	Opakovací témata		tvarosloví
9.	Opakovací témata		skladba
9.	Opakovací témata		význam slov
9.	Opakovací témata		tvoření slov
9.	Opakovací témata		slohové útvary
9.	Opakovací témata		pojmy literární teorie
9.	Cvičné přijímací písemky	plní cvičení dle zadání zkušebních přijímacích prověrek, a tak aplikuje vědomosti a dovednosti získané v českém jazyce	přijímací písemky

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu, minimální doporučená úroveň

roč.	tematický okruh	dílčí očekávaný výstup	učivo
8.	Opakovací témata	zvládá pravopis vyjmenovaných slov a slov příbuzných	pravopis vyjmenovaných slov a slov příbuzných
8.	Opakovací témata	zvládá pravopis koncovek jmen a sloves	pravopis koncovek jmen a sloves
8.	Opakovací témata	zvládá pravopis vlastních jmen	pravopis vlastních jmen
8.	Opakovací témata	zvládá pravopis vybraných cizích slov	pravopis vybraných cizích slov
8.	Opakovací témata	používá správné tvary slov	tvarosloví
8.	Prohlubující témata	seznámí se s dialektologickou situací v Brně a blízkém okolí	dialektologie, nářeční skupiny
8.	Prohlubující témata	Seznámí se prostředím internetové jazykové příručky	internetová jazyková příručka (Ústav pro jazyk český AV ČR)
8.	Práce s textem	vyhledá v textu hlavní myšlenku a základní informace	porozumění základnímu sdělení textu
8.	Práce s textem	orientuje se v přiměřeně náročném textu, vyhledá v něm konkrétní údaje	orientace v textu
8.	Práce s textem	stručně reprodukuje obsah slyšeného nebo přečteného textu	reprodukce textu
8.	Práce s textem	vyjádří svůj názor na text a své tvrzení podpoří alespoň jedním konkrétním odkazem na text	jednoduché hodnocení textu
9.	Opakovací témata	aplikuje základní pravidla na konkrétní jazykové jevy, vysvětlí jednoduché jazykové a literární pojmy, tvoří jednoduché texty podle zadaných kritérií a pravidel	pravopis
9.	Opakovací témata		tvarosloví
9.	Opakovací témata		skladba
9.	Opakovací témata		význam slov
9.	Opakovací témata		tvoření slov
9.	Opakovací témata		slohové útvary
9.	Opakovací témata		pojmy literární teorie